

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 40/2014-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. januára 2014 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice, zastúpenej obchodnou spoločnosťou JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Advokátska kancelária, Rastislavova 68, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Daniel Blyšťan, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na verejné prerokovanie veci v jej prítomnosti zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupmi a uzneseniami Okresného súdu Lučenec sp. zn. 17 Er 1102/2010 z 19. januára 2011, Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2 CoE 522/2011 z 30. apríla 2012 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 349/2012 z 28. februára 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júla 2013 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice (ďalej len „sťažovateľka“), ktorými namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy, základného práva na verejné prerokovanie veci v jej prítomnosti zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupmi a uzneseniami Okresného súdu Lučenec (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 17 Er 1102/2010 z 19. januára 2011, Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 CoE 522/2011 z 30. apríla 2012 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 349/2012 z 26. februára 2013.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že súdny exekútor na jej návrh podal na okresnom súde žiadosť o vydanie poverenia na začatie exekúcie. Exekučným titulom bol rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice zo 7. mája 2009 v konaní sp. zn. 3 C 99/2009.

Okresný súd právo sťažovateľky na výkon vykonateľných rozhodnutí odoprel, keď *„bez akejkoľvek ďalšej procesnej činnosti (vyjadrenie oprávneného, pojednávanie) exekučné konanie zamietol“*.

Sťažovateľka tvrdí, že všeobecné súdy nedisponovali rozhodcovským spisom a rozhodli bez jej účasti, pričom vykonali dokazovanie, ku ktorému sa sťažovateľka nemala možnosť vyjadriť, a rozhodli bez nariadenia pojednávania. Takýto postup je podľa sťažovateľky v rozpore so zákonom, pričom v tejto súvislosti poukazuje aj na judikatúru najvyššieho súdu, Ústavného súdu Českej republiky,

Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) a aj ústavného súdu, ktoré s vecou súvisia (napr. IV. ÚS 344/2012, II. ÚS 499/2012, I. ÚS 54/2012 zo 7. novembra 2012 a I. ÚS 38/2013), v ktorých ústavný súd v obdobných veciach sťažnosti sťažovateľky prijal na ďalšie konanie a vyslovil už aj porušenie jej práv. Podľa sťažovateľky je jej prípad z pohľadu zásad dokazovania v princípe analogický aj s prípadom sp. zn. III. ÚS 60/04.

Okresný súd podľa sťažovateľky *„nevychádzal z obsahu rozhodcovského spisu“* a označenému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka vytýka jeho arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť pre nedostatok odôvodnenia v otázke týkajúcej sa prípadu, keď pri vydávaní poverenia na vykonanie exekúcie súd nevykonáva dokazovanie.

Dovolací súd v odôvodnení napadnutého uznesenia žiadnym spôsobom nezdôvodnil odklon od judikatúry ústavného súdu, na ktorú sťažovateľka poukázala v podanom dovolaní. Sťažovateľka pritom poukazuje na skutočnosť, že *„príkaz oboznámiť sa s konkrétnymi právnymi a konkrétnymi skutkovými okolnosťami potrebnými za účelom zistenia nekalej povahy konkrétnej rozhodcovskej doložky obsahuje aj spotrebiteľské právo Európskej únie“*.

Exekučné súdy podľa sťažovateľky *„nepostupovali procesne správne a nevykonali riadne dokazovanie na pojednávaní podľa klasických procesných pravidiel 122 a nasl. O.s.p.), a to za účasti oboch účastníkov a na pojednávaní, a za obsadenia súdu sudcom. Namiesto tohto procesne správneho postupu súdy vykonali dokazovanie bez účasti účastníkov konania a bez nariadenia pojednávania za obsadenia súdu vyšším súdnym úradníkom, t.j. procesný postup, ktorý je dokazovaním, a súd ho môže riadne vykonať jedine na pojednávaní za obsadenia sudcom, vykonal vyšší súdny úradník. Okolnosť, že takto Okresný súd Lučenec konal, znamená porušenie práva sťažovateľa na zákonného sudcu. Porušenie práva sťažovateľa na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy je teda dôsledkom porušenia ostatných namietaných základných práv sťažovateľa.“*

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom vyslovil, že označenými postupmi a rozhodnutiami okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu boli porušené jej

základné práva zaručené v čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby označené rozhodnutia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu zrušil a veci vrátil na ďalšie konanie a aby jej priznal úhradu trov právneho zastúpenia.

Na výzvu ústavného súdu sťažovateľka doplnila sťažnosť 26. novembra 2013 doručením fotokópií napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov konajúcich v jej veci.

Sťažovateľka doručila 23. decembra 2013 ústavnému súdu „*doplnenie právnej argumentácie sťažovateľa k sp. zn. Rvp 16692/2013*“. V uvedenom podaní sťažovateľka opätovne poukazuje na nález ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 499/2012, a to v relácii k záväznosti smerníc ako predpisov sekundárneho úniového práva na území Slovenskej republiky. Sťažovateľka totiž tvrdí, že recitál smernice Rady č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica č. 93/13/EHS“) „*stanovuje výnimku pre jednu zo spotrebiteľských zmlúv, a to poisťnú zmluvu a tá je predmetom skúmania v tomto exekučnom konaní. Táto výnimka sa v rámci implementácie Smernice 93/13/EHS do vnútroštátneho práva nepremietla.*“. Práve uvedená skutočnosť determinuje podľa sťažovateľky možnosť jednotlivca dovoľávať sa priameho účinku smernice č. 93/13/EHS, čo všeobecné súdy konajúce v jej veci nevzali do úvahy.

Ďalej sťažovateľka vo svojom podaní konštatuje, že § 53 ods. 4 písm. r) zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) normujúci neprijateľnosť podmienky obsiahnutej v spotrebiteľskej zmluve, ktorá od spotrebiteľa vyžaduje, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní, nie je v súlade so zámerom smernice č. 93/13/EHS, čo je dôsledkom chyby pri jej preklade do slovenského jazyka. Smernica č. 93/13/EHS totiž neprijateľnosť rozhodcovskej doložky v spotrebiteľských zmluvách podmieňuje skutočnosťou, že doložkou je založená právomoc rozhodcovského súdu, na ktorý sa nevzťahujú ustanovenia právnych predpisov. Podľa sťažovateľky potom, „*keďže je v právnom poriadku Slovenskej republiky rozhodcovské konanie upravené v zákone – zák. č. 244/2002 Z. z. – tak nie je ani možná aplikácia prílohy čl. I bodu q) Smernice 93/13/EHS v tom zmysle, že samotné dojednanie rozhodcovskej doložky je neprijateľnou podmienkou v spotrebiteľských vzťahoch*“.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Porušenie svojich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru vidí sťažovateľka v tom, že všeobecné súdy v exekučnom konaní rozhodli bez nariadenia pojednávania, hoci pre potreby § 44 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) vykonávali dokazovanie, čím jej odňali možnosť vyjadriť sa k vykonaným dôkazom.

V tejto súvislosti uviedla, že všeobecné súdy postupovali aj v rozpore judikatúrou ústavného súdu, ktorú nerešpektovali, a na túto jej námietku ani neodpovedali.

A. K namietanému porušeniu označených práv postupom a uznesením okresného súdu sp. zn. 17 Er 1102/2010 z 19. januára 2011

Ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo v jeho právomoci preskúmanie napadnutého postupu a uznesenia okresného súdu preto, lebo na základe podaného odvolania patrilo do právomoci krajského súdu.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka proti (v sťažnosti) namietanému uzneseniu okresného súdu podala riadny opravný prostriedok – odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd. Ústavný súd preto nemá právomoc na konanie o tej časti sťažnosti, v ktorej sa namieta porušenie práv sťažovateľky predmetným uznesením okresného súdu.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmietol sťažovateľkinu sťažnosť v tejto jej časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

B. K namietanému porušeniu označených práv postupom a uznesením krajského súdu sp. zn. 2 CoE 522/2011 z 30. apríla 2012

V tejto časti odôvodnenia ústavný súd uvádza, že lehotu na podanie sťažnosti proti uzneseniu krajského súdu považoval za zachovanú, a to v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva [ďalej len „ESLP“ (napr. rozsudok ESLP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 52, 53 a 54)], podľa ktorej dvojmesačná lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu začne plynúť dňom doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku (dovolaní) a je považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, v tomto prípade vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu (obdobne napr. I. ÚS 169/09, IV. ÚS 58/2011).

Označenému postupu a uzneseniu krajského súdu sťažovateľka vytýka predovšetkým neodstránenie vady postupu okresného súdu spočívajúcej v nenariadení pojednávania pred zamietnutím žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie.

Súčasne namieta i samotné právne posúdenie veci krajským súdom, ktorý sa stotožnil s právnym názorom okresného súdu o absolútnej neplatnosti rozhodcovskej doložky vo všeobecných poisťných podmienkach sťažovateľky.

Pokiaľ ide o argument sťažovateľky, že okresný súd nenariadil pojednávanie a neumožnil jej uplatnenie základných procesných práv (poukázala na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 60/04), ústavný súd konštatuje, že ak súd prvého stupňa nenariadi pojednávanie, hoci je tak z dôvodu vykonávania dokazovania povinný urobiť, zaťažuje svoj procesný postup (a v konečnom dôsledku i rozhodnutie) vadou podľa § 221 ods. 1 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), teda odňatím možnosti konať pred súdom. Ak následne na základe podaného odvolania odvolací súd túto vadu neodstráni, zaťaží svoj postup vadou podľa § 237 písm. f) OSP, ktorá je spôsobilým dôvodom prípustnosti dovolania i samotným dovolacím dôvodom [§ 241 ods. 2 písm. a) OSP].

Námietku nenariadenia pojednávania teda sťažovateľka mohla predniesť aj v dovolaní proti uzneseniu krajského súdu, ktorý podľa jej názoru ako súd odvolací konkretizovanú vadu postupu okresného súdu nenapravil. Z podkladov, ktoré má ústavný súd k dispozícii, vyplýva, že uvedenú možnosť sťažovateľka aj využila, a tak sa jej námietkou odňatia možnosti konať pred súdom meritórne zaoberal najvyšší súd ako súd dovolací. Preto vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo v právomoci ústavného súdu preskúmanie napadnutého postupu a uznesenia krajského súdu, keďže na základe podaného dovolania predmetnú námietku preskúmal najvyšší súd. V tejto časti musel ústavný súd sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že vo vzťahu ku všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej

právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou, prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou a dohovorom najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania.

Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu je sťažnosť zjavne neopodstatnená, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, patrí aj absencia ústavnoprávneho rozmeru namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu.

Z predložených listín vyplýva, že súdny exekútor doručil žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie o vymoženie sumy 453,19 € s príslušenstvom na základe exekučného titulu – rozhodcovského rozsudku, pričom okresný súd vyzval súdneho exekútora na doplnenie návrhov na začatie exekúcií o poisťnú zmluvu. Súdny exekútor následne požiadal o uvedené listiny sťažovateľku.

Po doručení poisťných zmlúv a všeobecných obchodných podmienok súdny exekútor tieto predložil okresnému súdu, ktorý uznesením č. k. 17 Er 1102/2010-26 z 19. januára 2011 žiadosť súdneho exekútora JUDr. Mariána Jurinu o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietol z dôvodu, že rozhodcovská doložka bola už v čase jej uzatvárania neprijateľnou podmienkou a ako taká bola už od počiatku neplatná v zmysle § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka účinného v čase uzatvárania zmluvy. Rozhodcovské konanie, ktorého výsledkom bol exekučný titul, sa teda uskutočnilo bez riadneho zmocnenia zo strany zmluvných strán a rozhodcovský rozsudok vydaný v takomto konaní nemôže byť exekučným titulom na vykonanie exekúcie.

Sťažovateľka podala proti uzneseniu okresného súdu odvolanie na krajskom súde, v ktorom okrem iného namietala, že napadnuté uznesenie je nezákonné, a svoje odvolacie dôvody oprela o ustanovenia § 205 ods. 2 písm. a), b) d) a f) OSP.

Krajský súd po preskúmaní odvolaní napadnutých uznesení okresného súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 214 ods. 2 OSP dospel k záveru, že odvolanie sťažovateľky nie je dôvodné.

Krajský súd v odôvodnení svojho uznesenia zdôraznil, že *„tvrdenie odvolateľa o nedostatku kompetencie exekučného súdu skúmať, či exekučný titul bol vydaný na základe platnej rozhodcovskej doložky, a teda zákonnosť exekučného titulu, nie je v súlade s... ustanoveniami Exekučného poriadku a ZRK. Naopak, vyplýva z nich, že exekučný súd je povinný pred vydaním poverenia súdnemu exekútorovi z úradnej povinnosti dôsledne skúmať splnenie formálnych a materiálnych predpokladov pre vedenie exekúcie. Exekučný súd predovšetkým musí skúmať, či podklad, na základe ktorého súdny exekútor žiada o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie, je spôsobilým exekučným titulom v zmysle § 41*

Exekučného poriadku...“. Ďalej krajský súd podotkol, že „*rozhodcovskému súdu jeho kompetencia rozhodovať majetkové spory neplynie priamo zo zákona, ale rozhodcovský súd ju získa až na základe dohody medzi účastníkmi sporu v rozhodcovskej zmluve. Z tohto dôvodu je pre posúdenie, či súdu bol alebo nebol predložený exekučný titul, nevyhnutnou súčasťou prieskumu zisťovanie, či bol rozhodcovský rozsudok vydaný na základe rozhodcovskej zmluvy dohodnutej či už vo forme osobitnej zmluvy, alebo doložky k inej zmluve. Pokiaľ rozhodcovská zmluva trpí absolútnou neplatnosťou, ide o právny úkon, ktorý neexistuje a pokiaľ bol vydaný na základe takéhoto právneho úkonu, rozhodcovský rozsudok trpí neúčinnosťou, pretože rozhodcovskému súdu chýbala právomoc na vydanie takéhoto rozhodnutia. Vzhľadom na uvedené dôvody odvolania, podľa ktorých exekučný súd nepostupoval v súlade so zákonom tým, že preskúmaval splnenie podmienok na exekúciu, a to súlad predloženého exekučného titulu so zákonom, nie je právnym názorom vychádzajúcim z platnej právnej úpravy.“.*

Krajský súd zhodne s okresným súdom dospel k záveru, že sťažovateľ „*svoj návrh poisťnej zmluvy pokiaľ sa týka rozhodcovskej doložky nekoncepoval alternatívne, t.j. neupravil ho takým spôsobom, pri ktorom by bol viazaný svojím návrhom tak v alternatíve s rozhodcovskou doložkou, ako aj v alternatíve bez nej. V takom prípade by mohol preukazovať osobitné individuálne dojednanie rozhodcovskej doložky, nakoľko spotrebiteľ by mal možnosť uzavrieť poisťnú zmluvu podľa svojho uváženia, a to či už s rozhodcovskou doložkou alebo bez nej. Pokiaľ spotrebiteľ takúto možnosť nemal a formulár dával mu možnosť zmluvu len prijať, alebo odmietnuť ako celok, nie je možné konštatovať, že ide o dojednanie individuálne dohodnuté.“.*

Odôvodnenie uznesenia krajského súdu nemá v žiadnom prípade arbitrárny charakter. Ústavný súd tiež už judikoval, že judikatúra Súdneho dvora (predtým Európskeho súdneho dvora) vychádza z predpokladu, že kontrolu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách má súd realizovať ex offo, pričom nevyhnutnosť tohto postupu je daná povahou a významom verejného záujmu, z ktorého vychádza ochrana spotrebiteľa (II. ÚS 235/2012). Skutočnosť, že sťažovateľka sa s takýmto prístupom a z neho plynúcim právnym názorom krajského súdu vysloveným v odvolacom konaní nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti

alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným (m. m. I. ÚS 313/2010, II. ÚS 134/09). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajského súdu takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

V súvislosti s napadnutým uznesením krajského súdu ako súdu odvolacieho považuje ústavný súd za potrebné zdôrazniť, že v podaní doručenom ústavnému súdu 23. decembra 2013 sťažovateľka doplnila ďalšiu právnu argumentáciu, ktorú však v exekučnom konaní v podaných opravných prostriedkoch nepredniesla. O takýchto námietkach potom ústavný súd nemá právomoc rozhodovať, pretože princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu v tom bráni.

Sťažovateľka v sťažnostnom petite taktiež navrhla vyslovenie porušenia svojho základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy napadnutým postupom a uznesením krajského súdu. Ústavný súd konštatuje, že v tejto časti je sťažnosť neprípustná (obdobne čiastočné odmietnutie sťažnosti sťažovateľky sp. zn. I. ÚS 499/2012 z 8. novembra 2012).

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nespĺnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nespĺnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Ústavný súd zistil, že sťažovateľka síce podala proti uzneseniu okresného súdu odvolanie, avšak námietku nesprávneho obsadenia okresného súdu, teda že namiesto sudcu konal a rozhodoval vyšší súdny úradník, neuplatnila. Formálne využila účinný právny prostriedok poskytnutý zákonom, avšak z materiálneho hľadiska vzaté tak neurobila, lebo uvedenú námietku v odvolaní neuplatnila.

Sťažovateľka ani len netvrdila (tým menej preukazovala), že by k nespĺneniu podmienky využitia účinného právneho prostriedku ochrany práva došlo z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Preto ani neprichádzal do úvahy prípadný postup ústavného súdu v zmysle § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

C. K namietanému porušeniu označených práv postupom a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 349/2012 z 26. februára 2013

Proti rozhodnutiu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie najvyššiemu súdu, ktorý o ňom rozhodol tak, že ho odmietol ako neprípustné. Okrem toho zamietol aj jej návrh na prerušenie konania z 1. augusta 2012, ktorý odôvodnila tým, že ústavný súd 3. júla 2012 pod sp. zn. IV. ÚS 344/2012 v obdobnej veci prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

Ústavný súd však preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým dovolanie odmietol ako neprípustné a zamietol jej návrh na prerušenie konania, a nezistil pritom žiadnu skutočnosť signalizujúcu svojvoľný postup tohto súdu nemajúci oporu v zákone. Podľa názoru ústavného súdu koncipované uznesenie najvyššieho súdu

a jeho odôvodnenie je určité a zrozumiteľné, bez vnútorných rozporov, zaujíma stanovisko k podstate dôvodov uvedených v dovolaní, nie je neodôvodnené alebo arbitrárne, a preto ani z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neutržateľné, čo by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody sťažovateľky. V zmysle svojej judikatúry ústavný súd považuje za protiústavné a arbitrárne iba tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06), čo však nie je tento prípad.

Vo vzťahu k námietke nenariadenia pojednávania pri posudzovaní žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie najvyšší súd formuloval názor, podľa ktorého vo fáze exekučného konania reglementovanom § 44 ods. 2 Exekučného poriadku *„súd nevykonáva dokazovanie (ako procesnú činnosť súdu osobitne upravenú v ustanoveniach § 122 až § 124 O. s. p.) – postačujúce je totiž, ak sú rozhodujúce skutočnosti dostatočne osvedčené okolnosťami, vyplývajúcimi zo spisu, vrátane do neho založených listín. Vzhľadom na to sa oboznamovanie s obsahom listín, ktoré je zamerané na posúdenie splnenia podmienok konania a predpokladov pre vyhovenie žiadosti súdneho exekútora o poverenie na vykonanie exekúcie, nemusí vykonávať na pojednávaní a za prítomnosti oprávnenej a povinnej... Namietaným postupom súdov nebola oprávnenej znemožnená realizácia jej procesných oprávnení.“*. Citovaný právny názor najvyšší súd náležite vysvetlil, keď uviedol, že *„v štádiu, pri ktorom súd skúma, či žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrh na vykonanie exekúcie alebo exekučný titul nie sú v rozpore so zákonom (§ 44 ods. 2 Exekučného poriadku), sa vychádza z tvrdení oprávnenej v návrhu na vykonanie exekúcie a z exekučného titulu“*. Ústavný súd preto nezdial názor sťažovateľky, podľa ktorého najvyšší súd nevysvetlil, prečo sa v spornom štádiu exekučného konania nevykonáva dokazovanie.

Nález ústavného súdu vo veci sp. zn. III. ÚS 60/04 využitý sťažovateľkou ako argumentačná podpora je podľa názoru ústavného súdu v posudzovanej veci nepoužiteľný. Vychádza totiž z prvotného predpokladu, že exekučný súd vykonáva v určitých prípadoch dokazovanie (čo ústavný súd vôbec nespochybňuje), a vtedy je potrebné nariadiť pojednávanie. Vo veci sťažovateľky však ide o to, či pri posudzovaní žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie exekučný súd vykonáva

dokazovanie. V sťažovateľkinej kauze je teda sporným samotný predpoklad, z ktorého ústavný súd vo veci sp. zn. III. ÚS 60/04 ako z daného vychádzal. To neumožňuje použiť tam formulované právne závery na posudzovaný prípad.

Ďalej ústavný súd zdôrazňuje, že ochrana práv spotrebiteľov je tiež predmetom úpravy úniového práva a rozsudkov Súdneho dvora, ktorá sa zaoberá jeho viacerými aspektmi. Na podporu svojho tvrdenia, že v súdnych konaniach, v ktorých dochádza ku skúmaniu súdnej či arbitrážnej doložky v spotrebiteľských zmluvách, je súd povinný nariadiť aj pojednávanie, sťažovateľka uviedla viaceré rozsudky Súdneho dvora.

Ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 499/2013 z 10. júla 2013 skutočne rozhodol v prospech sťažovateľky a tiež prijal i ďalšie sťažnosti na ďalšie konanie, ale táto skutočnosť ešte i vzhľadom na vysvetlenie najvyššieho súdu na strane 5 svojho odôvodnenia nemôže mať na „preskúmanú vec účinky záväzného aplikačného pravidla“, ak navyše v konaní vedenom pod sp. zn. III. ÚS 595/2012 a pod sp. zn. III. ÚS 264/2012 boli sťažnosti sťažovateľky ešte predtým odmietnuté ako zjavne neopodstatnené a s týmito dôvodmi sa III. senát plne stotožňuje.

Ústavný súd sa okrem toho stotožnil aj s názorom najvyššieho súdu pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľky na prerušenie dovolacieho konania, že *„samo podanie ústavnej sťažnosti v inej právnej veci, dokonca ani jej prijatie Ústavným súdom... na ďalšie konanie nie je dôvodom, so zreteľom na ktorý treba dovolacie konanie prerušiť (v tejto súvislosti porovnaj tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. februára 2012 sp. zn. 3 Cdo 200/2010)“*.

Argumentácia sťažovateľky uvedená v jej sťažnosti nie je spôsobilá spochybniť opodstatnenosť záverov najvyššieho súdu, ktoré vyčerpávajúcim spôsobom a presvedčivo odôvodnil. Najvyšší súd sa tiež vysporiadal s námietkami sťažovateľky, že v danom prípade súdy zaťažili konanie tzv. inou vadou [§ 241 ods. 2 písm. b) OSP], že krajský súd vec nesprávne právne posúdil a tiež že postupom okresného súdu a krajského súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSP].

Čo sa týka námietky sťažovateľky, podľa ktorej najvyšší súd v označenom konaní nerešpektoval jej základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručené čl. 48 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje, že sťažnosť je v tejto časti neprípustná.

Ústavný súd v tejto časti odkazuje na už uvedené dôvody formulované k námietke porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy vo vzťahu k napadnutému postupu a uzneseniu krajského súdu ako súdu odvolacieho. Sťažovateľka totiž námietku nesprávneho obsadenia okresného súdu neuplatnila ani v podanom dovolaní. Formálne využila účinný právny prostriedok poskytnutý zákonom, avšak z materiálneho hľadiska vzaté tak neurobila, lebo uvedenú námietku v dovolaní neuplatnila.

S ohľadom na tieto skutočnosti ústavný súd preto rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. januára 2014